

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.—
četrt leta . . . 2:50
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 30 h
dvakrat . . . 25
trikrat . . . 20
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 10 h.
Oznaniła sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 4. oktobra 1918.

Kranjskega učiteljstva boj za kruh.

Ze v zadnjem listu smo nakratko poročali o prepovedanem shodu kranjskega učiteljstva, ki bi se bil moral vršiti dne 5. septembra t. l. v Ljubljani. Shod se ni vršil, ker ga je prepovedala naša modra policija, a je vendar vsaj deloma dosegel svoj namen. Sicer trdijo, da se vlada ni bala sklenjenega štrajka, pač pa se je bala neprijetnih posledic, ki bi morale nastopiti za učiteljstvo, če bi bilo izvedlo štrajk. Mi nasproti pa vemo prav dobro, da je bil vladi in deželnemu odboru odločni korak, sklep za štrajk, jako neljub in neprijeten. Da bi preprečil deželni šolski svet ta evropski kulturni škandal, je pospešil svoje delo ter s parno brzino izvršil odlok osrednje vlade ter po sklepu državne zbornice razdelil po določenem ključu dovoljene draginjske doklade; deželni odbor je pa kar čez noč zvišal deželni prispevek s 25 % na 40 %, četudi je bilo že razposlano šolskim vodstvom obvestilo, da se bodo izplačale draginjske doklade le v izmeri 75 odstotkov. Kakor vidimo, je odločni nastop združenega učiteljstva vendar le pomagal.

Učiteljstvu pa je bilo tudi na tem, da bi ne prišlo do skrajnosti. Zato so posegle vmes združene kranjske učiteljske organizacije. Odbori »Deželnega Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani«, »Slomškove zveze« in »Krain. Landeslehrervereina« so se sešli na posvetovanje ter sklenili, da hočejo posredovati na merodajnih mestih. V to svrhu izvoljena deputacija, ki sta jo vodila na merodajna mesta državna poslanca gg. dr. Lovro Pogačnik in Jože Gostinčar (državni poslanec g. dr. Vladimir Ravnihar je bil po nujnih poslih odsoten iz Ljubljane), je dobila tu zagotovilo, da dobi učiteljstvo 1. oktobra t. l. z mesečno plačo vred izplačano draginjsko doklado v izmeri 90 %. To zagotovilo so razglasile združene kranjske učiteljske organizacije v »Slov. Narodu« in »Slovencu« ter pozvale učiteljstvo, da naj gre z začetkom šolskega leta na svoje delo v šolo, ker se je vsaj deloma ustreglo njegovim zahtevam.

Še nekaj je, kar moramo ob tej resni in dostojni manifestaciji kranjskega učiteljstva posebno poudariti. Ob tem odločnem nastopu je simpatizirala z učiteljstvom vsa slovenska javnost: ljubljansko meščanstvo je odobravalo nastop svojega učiteljstva, vsi slovenski listi so simpatično poročali o prepovedanem shodu, kar je pa posebno važnosti, je to, da se je **zavzelo za učiteljstvo veliko število krajin šolskih svetov**. Obrnili so se na Jugoslovanski klub ter ga prosili, da posreduje pri osrednji vladi, da se ugodno upravičnim zahtevam kranjskega učiteljstva. To veselo dejstvo nam izpričuje pismo, ki smo ga prejeli od Jugoslovanskega kluba. Piše nam:

Od velikega števila krajin šolskih svetov je prejel Jugoslovanski klub dopise, v katerih prosijo posredovanja, da se izplača učiteljstvu na Kranjskem do 15. septembra vojna doklada, kakor jo je sklenil državni zbor, da se s tem zagotovi redni pouk v prihodnjem šolskem letu. Dopisi imajo večinoma datum 10. in 11. septembra, klub jih je prejel 12., 13. in 14. septembra. Očitno dotični krajin šolski sveti takrat še niso vedeli, da je zadeva rešena v tem smislu, da se izplača doklada s 1. oktobrom, ker je izplačilo poprej tehnično nemogoče. Toliko v pojasnilo vsem dotičnim

krajin šolskim svetom mesto posebnega odgovora vsakemu posebej. **Jugoslovanski klub.**

Sedanja svetovna vojna je velika učiteljska življenja. Slovenski del jugoslovanskega naroda se je mnogo naučil v teh težkih časih, ki jim je največje važnosti, je to, da je začelo tudi naše preprosto kmetijsko ljudstvo prav ceniti veliko korist dobro urejenega ljudskega šolstva. Prišlo je do prepričanja, da je prava in trdna podlaga napredku ljudskega šolstva zadovoljno in gmotno dobro podprto učiteljstvo. Zato je že na dveh velikih javnih ljudskih shodih, v Vipavi in na Krškem, povzdignilo glas ter zahtevalo zboljšanje učiteljskega gmotnega položaja. V minulih dneh so se na zavzeli za stradajoče učiteljstvo po zakonu utemeljene korporacije, krajin šolski sveti, ki jim je naloga in dolžnost, skrbeti za napredek ljudskega šolstva. Obrnili so se na Jugoslovanski klub za pomoč v boju za dostojno človeško življenje svojega učiteljstva. **Vsem krajin šolskim svetom, ki so storili ta pomemben korak, izrekamo na tem mestu priznanje in zahvalo!**

Radikalnejše učiteljstvo ni zadovoljno s tem, kar smo dosegli s svojim odločnim nastopom. To nam izpričujejo razne notice v naših dnevnikih in pisma, ki jih dobivamo od mnogih tovarišev. Ti ne odobravajo, da ni izvršilo učiteljstvo svojega sklepa in šlo v šolo, dasi niso ugodili vsem našim zahtevam. Razumemo mnenje teh tovarišev in mu ne nasprotujemo, izjavljamo le, da bomo to, v čemer nam še niso ugodili, skušali doseči mirnim potom. Združene kranjske učiteljske organizacije so se posvetovale o tem ter sklenile vložiti na deželni odbor kranjski nastop prošnje:

Slavni deželni odbor! Združeno kranjsko učiteljstvo dobi glasom uradnih sporočil v slovenskih dnevnikih dne 1. oktobra 1918 izplačane 50 % državno in 40 % deželno vojno draginjsko doklado.

Ker prihajajo na posamezne učiteljske organizacije še vedno izražene želje po 100 % vojni draginjski dokladi in z ozirom na to, da je učiteljstvo na Kranjskem slabše plačano, prosijo podpisane deželne učiteljske organizacije:

Visoki deželni odbor blagovoli dodati k dovoljeni 40 % **deželni** vojni-draginjski dokladi še 10 %, ki naj bo izplačljiva naknadno po 1. oktobru. V Ljubljani, 13. septembra 1918. Deželno slovensko učiteljsko društvo, Slomškova zveza, Krainischer Landeslehrerverein.

Trdno upamo, da bo deželni odbor ugodil v tej malenkosti naši prošnji!

Za enkratni nabavni državni prispevek v znesku za milijon kron, ki ga je dovolila zbornica poslancev, so se obrnile združene organizacije brzojavnim potom na ministrsko predsedstvo, finančnega in naučnega ministra ter na predsednika zbornice poslancev in prosile, da se dovoljeni prispevek takoj izplača. Temu koraku se je pridružila z brzojavkami tudi »Zaveza avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«. Posredovala je v tem smislu tudi pri »Zvezi slovenskega učiteljstva v Avstriji« in odboru »Deutsch-österr. Lehrerbunda«. Kakšne uspehe bodo imeli vsi ti naši koraki, pokaže najbližja bodočnost.

Zborovanje Zavezine delegacije.

V zadnji številki »Učit. Tov.« smo na kratko poročali o zborovanju Zavezine delegacije. Danes sledi obširnejše poro-

čilo. Dne 3. septembra se je sestel ob 8. uri zjutraj upravni odbor v »Učit. tiskarni«. Ta je razdelil doše dopise in predloge odsekom, o katerih so se vršila ves dan posvetovanja do 5. ure zvečer, ko se je zopet zbral upravni odbor ter zboroval do 9. ure zvečer.

Dne 4. septembra se je začelo v dvorani mestnega magistrata ob pol 9. uri zjutraj zborovanje delegacije, ki se je vršilo do 12. ure opoldne ter nadaljevalo od 2. do 5. ure zvečer. Na zborovanju so bila zastopana z malimi izjemami vsa v Zavezi včlanjena društva.

Zavezin predsednik L. Jelenc otvoril zborovanje z nastopnim nagovorom:

Cenjena delegacija!

Svetovna vojna nam je preprečila, da ne moremo letos svečano praznovati 30 letnega obstanka naše Zaveze. Ker nam zabranjujejo to tužne naše razmere, naj se spominjam te 30 letnice s par besedami.

V tej-le sedaj lepo prenovljeni dvorani se je vršila dne 23. aprila 1889 I. ustanovna glavna skupščina Zaveze avstr. jugoslovanskega učiteljstva. Trideseto leto mineva od tega, za slovensko učiteljstvo zgodovinskega dne.

Duševni prepoved v naših vrstah so pričakovali tovariši, ki so nam ustanovili Zavezo. In niso se varali. Nov duh je šinil v slovensko učiteljstvo, duh vzajemnega dela in želje po napredku. Po ustanovitvi Zaveze se je začelo med slovenskim učiteljstvom marljivo delo za povzdigo narodnega šolstva in ljudske prosvete, delo za blaginjo in korist učiteljskega stanu. Zaveza nas je združila v trdno falango, ki je postala važen in vpliven faktor v slovenski javnosti, znan in čislani tudi med tovariši drugih slovanskih bratskih nam narodov. Zato se s hvaležnostjo spominjamo danes ustanoviteljev Zaveze ob njeni 30 letnici. Priznanje pa tudi onim, ki so zvesti ostali načelom, ki jih je gojila Zaveza od ustanovitve do nas. Preganjali so jih, zapostavljali in prezirali, nevihte so razsajale ob njih glavah, oni pa so ostali zvesti Zavezi in stali trdno ob njeni strani liki mogočnemu hrastu sredi slabotnih trepetlik.

Vendar se pa danes nismo zbrali, cenjeni delegati in delegatije, da proslavimo 30 letnico Zaveze, temveč smo se sešli na resno delo. Na dnevnem redu današnjega delegacijskega zborovanja so važna vprašanja, ki globoko režejo v šolsko življenje, se dotikajo našega stanu, zanimajo pa tudi širše kroge slovenskega dela našega naroda. Potrebno je, da rešimo le-ta vprašanja našemu šolstvu v korist, sebi pa v čast. Zato prosim slavno delegacijo, da se prav živo vdeležuje današnjega zborovanja. Nihče naj se ne odtegne posvetovanju, vsak naj pove svoje misli in skušnje, ker bo le skupno delo rodilo mnogo dobrega sadu. Napačno je naziranje, da samo vodstvo daje pravec delu v Zavezi, da samo ono zasluži priznanje za uspehe ali grajo za neuspehe. Vsi, vodstvo, upravni odbor, odseki, včlanjena društva in deželne zveze, prav vsi se moramo združiti pri skupnem delu, če hočemo, da bo naše prizadevanje imelo povoljne uspehe. Posebno važnost pa polagam na te, cenjena delegacija: ti si duša cele Zaveze; ti si duh, ki oživlja in krepi Zavezo; delegacija je stebel, na katerem sloni. Od delegacije dobiva Zaveza svojo veljavo in moč; delegacija določuje Zavezi delokrog, kaže pot, po katerem naj hodi Zaveza, da doseže svoj smoter. Torej na delo, cenjena delegacija, ker časi so resni!

V tem duhu pozdravljam cenjeno delegacijo ter izražam iskreno željo, da bi imelo naše zborovanje popoln uspeh!

Od zadnje delegacijske seje je pristopilo k Zavezi novoustanovljeno »Učiteljsko društvo za vipavski sodni okraj«. Prav posebno me veseli, da mi je dana prilika, da iskreno pozdravim navzoče delegate novega Zavezinega društva ter jim kličem krepak Zivili! Društvu pa želim, da rase in se krepki ter deluje v proslavi narodnega šolstva in ljudske izobrazbe v lepi vipavski dolini in da zastavi vse moči za blaginjo ondotnega učiteljstva!

S tem odpiram današnje delegacijsko zborovanje.

Navzoči delegati in delegatije so z zanimanjem sledili predsednikovim izjavam in so ob koncu govora s pohvalno odobraval lepe besede.

Nato je sledilo tajnikovo poročilo o delovanju Zaveze od zadnje delegacijske seje, ki se je vršila dne 28. decembra 1917. Poročilo slove:

Slavna delegacija!

V imenu vodstva, upravnega odbora in odsekov »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva« mi je čast poročati čestiti delegaciji o delovanju Zaveze od zadnjega delegacijskega zborovanja, ki se je vršilo 28. decembra lanskega leta v Ljubljani, do današnjega dne. Zaveza stoji letos že v XXX. upravni dobi.

Članstvo.

Letos šteje naša Zaveza 32 učiteljskih društev in 4 deželne Zveze, ki imajo skupaj 7 častnih in 1384 pravih članov. Od pravih članov odpade na Kranjsko 344, na Štajersko 618 in na Primorsko 422 družtenikov. Na novo se je letos organiziralo »Učiteljsko društvo za vipavski sodni okraj«. Imenika svojih članov do danes ni poslalo krško in litijsko učiteljsko društvo. Število Zavezinih članov pa bi bilo gotovo še večje, a izredno mnogo učiteljev je še vedno na bojnem polju.

Lanska delegacija je izvolila člane vodstva Zaveze za dobo treh let soglasno, na isti način je odobrila tudi izvolitev članstva Zavezinih odsekov. Na prvi seji upravnega odbora se je izvršilo konstituiranje predsednikov in poročevalcev za vse 4 Zavezine odseke, izvolil se je stalni preglednik Zavezine blagajne in ugotovil se je ves novi upravni Zavezin odbor.

Med deželne učiteljske Zveze se šteje »Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani«, »Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem«, »Učiteljsko društvo za Trst in za okolico v Trstu« ter »Slovensko učiteljsko društvo za Istro«.

Za Goriško in Gradiščansko, kamor spadajo goriško, sežansko in tolminsko učiteljsko društvo, deželna učiteljska Zveza še ni ustanovljena, kar naj se čimprej izvrši. V deželni učiteljski Zvezi za Istro pogrešamo »Narodno Prosvjeto v Pazinu« in »Krško učiteljsko društvo na otoku Krk«. Obe učiteljski društvi smo povabili v našo Zavezo tudi letos, a do sestave letnega poročila od teh še nismo dobili odgovora. Svoječasno smo vabili k nam tudi društvo »Gorotan«. V tem društvu so bili včlanjeni koroški slovenski učitelji in akademiki, a društvo med vojno ne posluje. Ker o njem nismo mogli dobiti točnega naslova, ga v Zavezo letos nismo mogli vabiti. Po vojni tudi naših vrlih Korošcev v Zavezi ne smemo pogrešati.

»Savez dalmatinskih učiteljskih društev u Splitu« se je ob raznih prilikah pogosto obrnil za posredovanje na našo Zavezo, čemur se je ta tudi vsekdar in ta-

koj točno in zadovoljivo odzvala. »Zvezi slovenskega učiteljstva v Avstriji« je bilo od te deželne učiteljske Zveze že javljeno, da je pristopila k nam; lani pa je obljubil njen predsednik tovariš Vjekoslav Radica, ko se je mudil po opravkih v Ljubljani, da se pridružio Dalmatinci naši Zavezi. Spričo tega smo se obrnili s posebnim dopisom na predsedstvo omenjene deželne Zveze tudi letos, a do danes oficijelnega obvestila o pristopu še nimamo.

Kadar se nam posreči strniti v naši Zavezi vse te našete učiteljske organizacije, takrat postane združitev vsega avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva popolna.

Delovanje Zaveze, deželnih Zvez in učiteljskih društev.

S 1. januarjem letošnjega leta so postala Zavezina pravila in Poslovni red pravomočna za vse članstvo. Zaveza je bistveno izpremenjena, zakaj vodstvu in upravnemu odboru Zaveze so se na novo pridružili: a) gospodarski, b) stanovskopolitiški, c) pedagoško-didaktički ter č) časnikarski in književni odsek. Kadar potrdi delegacija načrt vzornih pravil za okrajna učiteljska društva in za deželne učiteljske Zveze, s tistim dnem je naša Zaveza tehniško do popolnosti preosnovana.

V tekoči upravni dobi je imelo Zavezino vodstvo štiri seje, upravni odbor in skupni odseki pa dve. V teh sejah se je rešilo vse ono, kar spada v delokrog vodstva in upravnega odbora. Najnujnejše zadeve je reševalo predsedstvo takoj z naknadnim odobrenjem vodstva, oziroma upravnega odbora; vrhutega so se po predsedstvu odkazali vsi doposlani predlogi posameznim Zavezinim odsekom v proučevanje. Vodstvo in upravni odbor Zaveze pa sta na prvi seji upravnega odbora s članstvom Zavezinih odsekov vsestransko skupno razpravljala o došlih predlogih, izrekle so se posebne želje in dala so se potrebna navodila za razrešitev.

Ta nenadna izprememba v poslovanju Zaveze — od zadnjega delegacijskega zborovanja do 1. januarja 1918 je preteklo komaj tri dni — je sila otežkočila redno delovanje Zaveze, deželnih Zvez, okrajnih društev in upravništev Zavezinih listov. Netočno izhajanje »Zvončka« in »Popotnika«, izdatno zvišana društvena članarina, pa brezbriznost nekaterih okrajnih društev je zmedo še povečalo. Pravilno bi bilo, da bi stopil ves ta novi preustroj Zaveze v pravomočje šele s 1. januarjem leta 1919. Zavezino vodstvo je hotelo to tudi lansko leto delegaciji predlagati, a ob takem predlogu bi se gotovo ne ognilo očitkov, da vodstvo zopet le zavira to, kar drugi gradé. Naglica nikjer ni dobra, pri nas pa bi postala kmalu usodepolna! Oprto na to, želi Zavezino vodstvo, da se z enakimi predlogi ne prenačimo. Iz posameznih Zavezinih odsekov morajo priti pred delegacijo vsi predlogi popolnoma zreli, da so v praksi do pičice tudi takoj izvedljivi. Spričo te hitrice je bila Zaveza primorana poslovati tudi letos s posameznimi okrajnimi učiteljskimi društvi namesto z deželnimi učiteljskimi Zvezami.

Vsako društvo preglej vse učiteljstvo svojega okraja že meseca decembra vsakega leta, sestavi natančen imenik društvenikov ter ga odpošlje v dvojnemu deželni Zvezi v nadaljnjo uporabo, sicer zastane z novim letom redno razposiljanje »Popotnika« in »Učiteljskega Tovariša«. Članarino vseh društvnikov mora imeti Zavezin blagajnik vsako leto do konca junija v rokah. Izkaz učiteljskih društev o plačevanju članarine od leta 1913 do leta 1917, kar je bilo priobčeno v 17. letošnji številki stanovskega glasila, nam kaže zlasti za Kranjsko in Primorsko obupne in nevzdržne razmere. Skoro polovico včlanjenih društev ni pobiralo med vojno članarine; štiri pa niti števila članstva za tekočo upravno dobo niso naznanila.

Do pričetka druge polovice vsakega leta naj poskrbe odbori okrajnih učiteljskih društev tudi, da se odpošljejo Zavezinemu vodstvu rešena vsa vprašanja, ki so se odposlala društvom v razpravo. Letos smo prejeli na tri važnejša principialna vprašanja do 1. septembra rešenih odgovorov samo od polovice včlanjenih društev. Kako naj pokažejo poročevalci Zavezinih odsekov današnji delegaciji o teh temah pravo sliko? Ali je tak izdelek popoln; ali je to res izraz mnenja vsega organizovanega našega učiteljstva, če se v muhlih stanovskih, pedagoških in organizacijskih vprašanjih v mnogih društvih niti ne razpravlja in ne glasuje?

Da postane letno poročilo Zavezinemu tajništvu na vse strani popolno, je treba, da odpošlje odslej vsak tajnik deželnih učiteljskih Zvez za svojo kronovino vodstvu Zaveze izkaz najvažnejših dogodkov, ki so se tekom leta izvršili v dotični deželni organizaciji. Ta poročila naj prejme Zavezino vodstvo vsaj en mesec pred dele-

gacijskim zborovanjem. Na ta način bi postala Zaveza na znotraj res prava zaveza včlanjenih podeželnih učiteljskih zvez, kakor zahtevajo Zavezina pravila in njen poslovni red.

Pa tudi na zunaj mora nastopati Zaveza kot najvišja naša stanovska organizacija mogočno in samozavestno in ne tako ubožno, kakoršen je bil njen nastop doslej. Pri tem je treba že današnji delegaciji samo dejanske razsodnosti in malo dobre volje! Z drugimi avstrijskimi narodnostnimi učiteljskimi Zvezami smo bili dosih skoro izključno samo pismeno v stiku, k večjemu smo jim poslali tuintam brzojavne pozdrave. Zaveza bi morala biti po svojih odposlancih zastopana vsaj pri večjih skupščinah, ki jih prirejajo druge stanovske organizacije, da se poživje naše skupne zahteve. Vsega tega v preteklosti ni bilo, ker ni imela Zaveza zato ločljivih sredstev.

Vsak v Zavezi včlanjen društvenik plačuje letno 24 K v našo skupno blagajno. Od teh prejema Zavezina blagajnica 16 K, iz katerih prispevkov se knjižjo izdatki za »Učiteljskega Tovariša«, za »Popotnika« in še za upravo Zaveze. Ti prispevki pa že sedaj ne zadostujejo za kritje obeh časopisov, zakaj cena papirja in tiskarski stroški naraščajo vidoma. Iz česa li naj krije Zaveza tekoče stroške in odkod naj se povrnejo stroški članstvu upravnega odbora, ki je po novi odredbi v številu izdatno naraslo? Na leto se morajo vršiti najmanj dve seji upravnega odbora, a vsaka seja stane skoro 1000 kron. Članarina vsakega organizovanega učitelja in učiteljice v skupnem letnem znesku 24 K naj se torej porazdeli tako, da prejme Zaveza za »Učiteljskega Tovariša« in za »Popotnika« letno 16 K, uprava Zaveze 4 K, ostalo naj si razdeli sporazumno deželna Zveza z včlanjenimi društvi. Na vsak način ima posamezno okrajno učiteljsko društvo za svojo upravo od organizovanega člana dosedanjih 7 K več kot preveč. V Zavezinem poslovnem redu določena in že sprejeta članarina se torej ne dvigne, a s to razdelbo je pomagano za vedno vsem in vsakemu. S tem pa postane ustanovitev stalnega Zavezinega tajništva perfektna; vrhutega prevzame uprava Zaveze lahko tudi v svoje izplačilo stroške, ki jih imajo člani posameznih Zavezinih odsekov tedaj, ko se vdeležujejo tozadevnih posvetovanj. Točka b) § 18. Zavezinih pravil se v zadnje navedenem slučaju izpremeni v toliko, da odpadejo ti stroški za posamezne deželne učiteljske organizacije.

Zavezin listi.

Zaveza je ponosna na svoje liste. Kolikor je v danih razmerah mogoče, se listi vsestransko izpopolnjujejo.

Mladinski mesečnik »Zvonček« je imel lani 122, letos pa že 264 novih naročnikov. Cistega premoženja ima 4000 K. Z novim letom dobi krasno in umetniško izdelano novo opremo, kakor jo je zasnoval meščanskošolski učitelj in naš upravni odbor-nik Karel Humek. Iz prejšnjih let ponavljamo, da bodi naročnica na »Zvonček« vsaka šolarska knjižnica, vsemu slovenskemu učiteljstvu pa naročamo, da naj pridobiva zanj v svojem šolskem okolišu leto za letom novih naročnikov.

Naš stari a še vedno mladi »Učiteljski Tovariš« kaže, kako se razvija v nas stanovska in organizacijska zavest. Je sicer tednik, a vojne razmere so še vedno jačje, kakor naša najboljša volja, zato izhajaja v vojnem času le vsakih štirinajst dni. Zelja časnikarskega in književnega odseka je, da postani sčasoma dnevnik. Kdaj in kako se to uresniči, je zastrto še z megliami. Včasih je imel mnogo dolga, letos je prost in svoboden.

Največ preglastic in nepotrebnega dela napravlja Zavezinemu vodstvu pedagoška revija »Popotnik«. Vodstvu Zaveze se očitja neprestano, da dela zanj mnogo premalo. Naj govore o tem suha dejstva! Za »Popotnikov« gmotni položaj je storilo Zavezino vodstvo več, kakor bi smelo. Ko ga je prevzela Zaveza v svojo last, je imela 4200 K dolga, zategadelj je moralo vodstvo osebo posredovati pri »Cirilovi tiskarni« v Mariboru. »Popotnik« je imel pri tej tiskarni tako malo zaupanja, da se je moralo Zavezino vodstvo zavezati, da plača vsako novo številko »Popotnika« naprej. Ko je uprava tiskarne uvidela, kako resno skrbi Zavezino vodstvo za »Popotnikov« gmotni uspeh, ga je po preteku dobrega leta odvezala od te sramotne pogodbje. Tudi dolg je poravnalo vodstvo in s tem je bil list zopet prost, da je lahko poljubno pisal, zakaj prej so se mu stavile obveznosti. A tudi pozneje je priskočilo vodstvo večkrat listu na pomoč, tako na primer: leta 1903. s 300 K, leta 1905. s 600 K, leta 1908. s 300 K, leta 1910. s 666.64 K in leta 1913. s 533.17 K. — »Zvonček« in »Popotnik« sta med vojno do sedaj neredno izhajala. Vzrok temu so vojne razmere, nikakor pa ne vodstvo Zaveze,

v čemur so se včeraj člani upravnega odbora popolnoma prepričali.

Tekoče zadeve.

Poč naslovom »Iz Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«, v raznih pozivih in razglasih v »Učiteljskem Tovarišu«, in v okrožnicah, razposlanih okrajnim učiteljskim društvom, se je redno obvestilo vse cenjeno Zavezino članstvo o vseh korakih, ki jih je storila Zaveza v napredek celokupnega avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva. Vse, kar se je ukrepalo v vodstvenih in upravnega odbora sejah, se je sproti poročalo, zato odpade natančno tozadevno poročilo.

Zaradi celotnega pregleda Zavezinemu poslovanju pa opozarjam vendarle na najvažnejše stvari, ki so splošno pomembne v tekoči upravni dobi:

1. Delo v Zavezi narašča tako, da zlasti Zavezin predsednik in tajnik komaj se vzmoreta društvene posle. Z ustanovitvijo stalnega tajništva v Zavezi se razbremenita oba predvsem navadnega pisarniškega dela, zato pa Zavezino vodstvo tem lažje posveti izvenšolski čas intenzivneje notranji organizaciji upravi Zaveze. Cimprej se ustanovi v Zavezi strokovno tajništvo, tembolj in temhitreje se Zaveza vsestransko dvigne.

2. Načrt za preustrojitev našega šolstva je šel v razpravo vsem okrajnim našim društvom. Razposlala pa se je tudi posebna okrožnica »Slov. Šolski Matici«, »Društvu slovenskih profesorjev«, »Ciril-Metodovi družbi«, »Društvu Dobrodelnost« in vsem 31 »Društvom za mladinsko varstvo in skrbstvo« s prošnjo, da sodelujejo ta društva pri preustrojitvi našega nižjega in višjega šolstva in narodne vzgoje sploh, ker presega izvršitev takega nacrta Zavezine moči in kompetenca. Okrožnicam se je pridružili tiskani načrt. Profesor dr. K. Lončar je že naznamil, da z veseljem sodeluje pri tem načrtu. Tudi »Slov. Šolska Matica« je obljubila, da odpošlje v ta odsek enega člana.

3. Jugoslovanskemu klubu na Dunaju se je odposlala utemeljena izjava proti stalnemu nameščenju okrajnih šolskih nadzornikov s prošnjo, da se zavzame tako v šolskem odseku kakor v plenumu državne zbornice ob razrešitvi tega vprašanja v gori omenjenem smislu. Enako stališče je zavzela tudi češko in poljsko učiteljstvo, deloma tudi nekatere nemške učiteljske Zveze. Tozadevna spomenica se je tudi odposlala c. kr. naučnemu ministrstvu. — Okrajne šolske nadzornike namerava vlada vseeno podržaviti. Je to stara žalostna pesem, da postopa vlada v važnih odredbah samolastno, ne da bi slušala glas stanovskih organizacij.

4. C. kr. ministrsko predsedstvo (oddelek za prehrano) se je naprosilo, da pridruži avstrijsko ljudsko- in meščanskošolsko učiteljstvo novi aprovizaciji za državne uradnike. Dopis se je poslal v informacijo tudi Jugoslovanskemu klubu, da ukrene na merodajnem mestu še posebej korake v prid učiteljstva.

5. »Savez dalmatinskih učiteljskih društev u Splitu« in »Savez učiteljskih društev Bosne in Hercegovine u Sarajevu« in »Savez hrvatskih učiteljskih društev u Zagrebu« so prejeli naše dopise glede skupne revije jugoslovanskega učiteljstva, ki naj se izdaja kot mesečna priloga glasilom jugoslovanskih učiteljskih Zvez. Prvo društvo razpravlja o tem 15. septembra t. l. na svoji skupščini, kar posnamemo iz dalmatinskega stanovskega glasila »Pokret«. Drugo nam je sporočilo, da je ves čas vojne vse politično in stanovsko delovanje društev v Bosni in Hercegovini sploh ustavljeno. Idejo društvo srčno pozdravlja in obljublja sodelovanje ob času, ko bodo zopet urejene deželne razmere. Hrvatska učiteljska Zveza nas o svojih ukrepih še ni obvestila.

6. Vodstvo Zaveze je bilo primorano dati v stanovskem glasilu času primerno izjavo, da sodeluje organizovano učiteljstvo samó v tistih društvih, koder imajo zastopniki tudi odločujočo besedo. Brez našega enakopravnega sočlanstva v društvih ne smejo drugi razpolagati z našimi močmi in z našim časom. Hočemo biti enakoveljavní povsod z vsemi drugimi stanovskimi organizacijami! — Jugoslovanskemu klubu se je poslala spomenica s prošnjo, da naj se čimprej ustanovi Narodni Svet, v katerem imej zastopstvo tudi naša organizacija.

7. Izšla je vladna predloga o reformi učiteljšč in učiteljske izobrazbe. Ko izide celoten načrt že izdelanega zakona, bo treba reformo tudi v naših organizacijah podrobno preštudirati. Vodstvo Zaveze preskrbi k tej vladni predlogi pravočasno izpreminjevalne predloge vseh drugih avstrijskih učiteljskih Zvez.

8. Vsa književna zaloga mladinskih spisov, ki je Zavezina last, se je prodala za 2640 K, deloma »Katoliški bukvarni«,

deloma pa knjigarni L. Schwentnerjevi. Denar je naložen v »Kmetški posojilnici«. So to knjige iz Jan Legove knjižnice: 1. A. Rape »Dane«, 2. J. Slapšak »Turki pred Sv. Tilmom« in 3. J. Ribičič »Kraljestvo čebel«.

9. K točki h) člena IV. Poslovnega reda, ki govori o članarini Zavezinih društvnikov, je treba pripomniti, da ne velja o tej točki izprememba samo za učitelja in učiteljico, ki sta poročena, ampak tudi za očeta in sina, oziroma za očeta in hči, ali pa tudi za brate in sestre, če poučujejo na eni in isti šoli. Letno članarino za upravo Zaveze pa mora vendar plačevati vsak tak društvenik posebej.

10. Brezplačno se razpošiljajo Zavezin listi tudi letos na vsa slovenska učiteljstva. Našemu stanovskemu naraščaju primerna predavanja se letos niso vršila, ni več abiturijentskih sestankov, ni več lepo uspešnih koncertov naših novih tovarišev. Odšli so, še predno so izvršili redne študije, za dom med bojni grom.

11. Delovanje »Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji« je bilo med vojno ustavljeno, v letošnjem poletju pa je znova oživel. Od 1. januarja leta 1915. do 1. julija leta 1918. odpade pri njej tudi za nas članarina, odslej pa znaša za vsakega njenega uda letno 10 vinarjev. — Nje odposlanci so posredovali letos od 15. do 19. julija na Dunaju za učiteljsko vojno draginjsko doklado, za enkratni nabavni prispevek in za aprovizacne zadeve, in sicer pri prehranjevalnem, finančnem in naučnem ministrstvu, pri članih gosposke zbornice in še posebej pri češki parlamentarni zvezi.

Pod zastavo osrečujoče majniške deklaracije so prestali med nami bratomorni boji, politične stranke so revlirale svoje programe, zasnoval se je skupni Narodni Svet; pred nami pa vstaja v vsem svojem veličastvu Jugoslavija pod žezlom habsburško-lorenškim.

V zadnjih letih se je obračala Zaveza v vseh važnih zadevah za sopomoč do ljubljanskega državnega poslanca dr. Vladimira Ravniharja, lansko leto in letos do Jugoslovanskega kluba, odslej pa nam je odprta prosta pot tudi do naše najvišje narodne reprezentance — do Narodnega Sveta.

Uglajena pa je tudi cesta, ki vodi do »Slovanske Zveze«. Sešli smo se že pri snovanju okrajnih učiteljskih aprovizacijah, združili se bomo na sestankih ob zahtevi regulacije naših plač, sestanemo se lahko pri ustanovitvi učiteljskih okrajnih in deželnih pevskih zborih. Skupni naši domoči sovražniki so podrli ograje in odgrnili zavese, za katerimi smo doslej korakali sprti vsak za-se na kvar stanovskemu ugledu in ponosu. Morda pride kmalu čas, da ustanovimo vsaj skupni Učiteljski Svet.

5. Učiteljski prejemki.

Znane so naše pravične zahteve, da hočemo učiteljskim študijam tudi primerno plačilo. Vse organizovano avstrijsko učiteljstvo zahteva prejemke, kakršnih so deležni državni uradniki od XI. činovnega razreda naprej po kategoriji B. To naše prizadevanje pa hodi trnjevo pot vsled nenotnega šolskega zakona. Še pred vojno so naše organizacije vendarle izvojevale, da je dovolila država posameznim deželam iz malega finančnega načrta visoke preodkaze iz davka na žganje; nekatere dežele pa so vrhutega povišale deželne doklade v svrhu regulacije naših plač. Učiteljstvo je bilo v mnogih deželah deležno teh dobrot, na Primorskem in Kranjskem pa so odločujoči faktorji to zavlačevali toliko časa, da je izbruhnila svetovna vojna. Deželne blagajne prejemajo te državne prispevke in redno pobirajo nove deželne doklade, a tega denarja v mnogokateri deželi za nas nikjer ni. Kje so ti naši milijoni?

Organizacije so šle znova na delo, pa so se ogrevale za primerne vojne draginjske doklade. Tudi tu ni bilo enotnosti. Na Kranjskem na primer smo bili deležni teh vojnihih dokladov v drugi polovici lanskega leta.

Slično kakor svojim uradnikom, je nakazala avstrijska država lani enkratni nabavni prispevek tudi učiteljstvu v skupnem znesku 70 milijonov kron. Ker je bila razdelitev poverjena posameznim deželam, ki bi morale razdeliti ta prispevek enkrat, in to že 15. decembra lanskega leta, so ga razdeljevale poljubno ob različnih časih in v raznih odmerkih. Dobro hoteča namera je prišla na ta način ob vso veljavo. Istrsko učiteljstvo je prejelo ta nabavni prispevek šele meseca junija, kranjsko pa pozno spomladi v treh obrokih, zato pa so se mu ustavile še že itak pičle vojne draginjske doklade. Ali so bile obresti tega zakasnelega izplačila kje vračunane, se ni objavilo.

Nič bolje ni z novimi vojnimi draginjskimi dokladi. Stajerski deželni odbor

je sklenil, da jih izplača v polni izmeri, istrski in kranjski pa da k 50- odstotnemu državnemu prispevku samo 25- odstotkov. Letošnji enkratni nabavni prispevek najbrže odpade, ker se z njim ni strinjal zastopnik finančnega ministrstva, dasi je bil ta predlog v finančnem odseku in v državni zbornici sprejet soglasno. Kaj naj rečemo k tem hazardnim igram?

Nekatere življenske potrebsčine so se podražile med vojno do neznanske višine, kranjsko in istrsko učiteljstvo pa naj živi ob prejemkih iz za predvojnih dni. Vlada je imela dovolj moči na razpolago, zato je nerazumljivo, zakaj ni takoj v začetku že diktirala primerne cene velikim tovarnam, industrijam in trgovcem. Tako bi zaprla draginji vsa pota. Ne čudimo se, če želi obrtnik draginji primerno višje plačilo za svoje delo, ali kmetovalec višjo ceno za živila, saj morata živeti. In kako pa naj živi ob tej rastoči draginji oni državljani, ki je navezan zgolj na male mesečne dohodke in nima ničesar v zameno! Dokler ne ustavi država brezsrčno početje navijalcev cen, toliko časa je primorana, da zvišuje prejemke vsem stalnim nastavljenecem, ki delajo za njo, v oni višini, za kolikor narašča cena vsem življenjskim potrebščinam.

Učiteljstvo nima v najhujšem času, kar ga pozna svetovna zgodovina, pravega gospodarja. Dežela ga ne pripozna za svojega in država tudi ne; kadar ga pa rabita, tedaj sta mu oba skrbna in vzorna gospodarja. Učiteljstvo ima v vojnem času v šoli in zunaj nje mnogo napornejše delo, kakor ga je pa imelo v mirnem času. Država ne zahteva od nobenega stanu toliko vojnega dela, kakor od učiteljstva. Za našete ji storjene usluge pa brezskrbno plača, kako se pomače to trpeče učiteljstvo z družinskimi člani vred k odprtini bovom.

Stanovska aprovizacija.

Paralelno z učiteljskimi prejemki se potegujejo naše organizacije tudi za ustanovitev učiteljskih aprovizacij. To je potrebno tembolj, ker nihče ne vé, kdaj demo zopet v redne razmere. Naša beda je prišla do vrhunca, zakaj živi nečemo pod zemljo. Ali naj se ustanovi stanovska aprovizacija tako, kakor je ustanovljena »Vzajemna aprovizacijska zadruga v Gorici« (registrirana zadruga z omejeno zavezo), ali pa na način, kakor se snujejo na Kranjskem po posameznih okrajih, je stvar krajevne potrebe. Kar je bolj praktičnega, tisto naj se udeleži.

Pri tej priliki opozarjam na besede nekega vladnega svetnika, ki jih je izgovoril neki deputaciji: »Okrajni glavarji so predsedniki c. kr. okrajnih šolskih svetov, zato je njih prva dolžnost, da skrbé najprej za podrejeno učiteljstvo, saj prejemajo med vojno mesečno deset in deset tisočake za lajšanje gorja v svojem okraju«. Te aprovizacije naj poskrbe, da učiteljstvo v dovoljni izmeri zase in za svoje družinske člane, in sicer po znanih znižanih cenah mlevske izdelke, mast in vse življenske potrebsčine, ki so pod državnim zaporo.

Samopomoč.

Učiteljstvo nima pravih prijateljev, zato iščimo utehe in zaslombe v samopomoči. Zahtevajmo potom vseh avstrijskih učiteljskih organizacij brez izjeme od vodilnih oseb ter od deželnih in državnih poslancev, da se nam storjene krivice čimprej poravnajo.

Naša Zaveza naj dogovorno z »Zvezo slovenskega učiteljstva v Avstriji«, z »Deutsch-österreichischer Lehrerbundom« in s »Splošnim odborom naprednih avstrijskih učiteljskih Zvez«, kjer so združena nemška, laška, rumunska, poljska, češka, dalmatinska Zveza in naša Zveza, podvzame najenergičnejšo skupno akcijo, da pridemo v vseh kronovinah v najkrajšem času do enotnih učiteljskih prejemkov, kakor jih imajo državni uradniki od XI. činovnega razreda naprej kategorije B, v polni izmeri z vsemi stalnimi prejemki, vojnimi draginjskimi dokladi in enkratnimi nabavnimi prispevki. Čemu li za enake študije in enako delo po raznih kronovinah v isti državi različne plače? Imejmo pa tudi samo enega gospodarja, ne pa za vsakim vogalom drugega! Ali je ta gospodar dežela ali država, nam nič mari, o tem naj se dogovorita sama med seboj. Proč z jadrkovanjem, proč s prošnjami; na dan naj pridejo naše zahteve in le zahteve, ki so jasne, čiste in pravične! Naše gorje prehaja že v mučeništvo.

Vi voditelji naroda, Vi deželni in državni poslanci, Vi ste dolžni z nami vred pravično razrešiti to mučno nalogo, saj smo iz ljudstva, živimo med ljudstvom in delamo za ljudstvo.

Ljudska šola je po državnem šolskem zakonu državna naprava. Država, Ti si dolžna skrbeti za nas, saj smo Ti vzgojili najboljše državljane in najsmelejša bojevnik.

Odločna zahteva vsega avstrijskega učiteljstva se združuje v mogočnem klicu: Država, dai nam danes naš vsakdanji kruh!

sta nameščena na isti šoli, plačata skupaj 48 K manj 16 K, torej 32 K, zato pa prejemata oba lista samo v enem izvodu.

Vsakemu članu sem poslal po tri položnice »Učiteljske gospodarske in kreditne zadruge v Celju«, da nakaže na našo društveno hranilno vlogo (hr. vl. 3) zgoraj navedeno članarino.

Do danes je nakazalo vsetno članarino 16 članov, deloma jo je nakazalo 29 članov, (reci: štirideset) pa še nič!!

Glasom delegacijskega sklepa Zveze slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem imamo plačati od letošnje vojnodraginjske doklade v »Zvezin« vojnopomožni zaklad po 1½%, ozir. 2%.

Do danes so se temu sklepu deloma odzvale šele 4 šole

Pikre, prav pikre besede mi silijo v pero. A ker mislim, da je za stvar bolje, ako se premagujem, Vas, cenjene članice in cenjeni člani, za zdaj prosim in pozivljam, da storite svojo dolžnost napram organizaciji, in sicer:

od naših prejemkov dne 1. oktobra, ko dobimo draginjsko doklado, izplačano deloma tudi zanazaj, plačajmo, ozir. doplačajmo vsi brez izjeme:

1. članarino po 24 K po položnici na »Zadrugo«. Kdor je položnice založil, naj mi piše, po drugo. Kdor plačuje »Učit. Tov.« in »Popotnika« ali enega izmed obeh ali prejšnjo članarino à 4 K po »Naročilnem listu« ali na kak drug način, naj nakaže diferenco;

2. po poštni nakaznici pošljite na moj naslov vsetni prispevek za »Zavezin« vojnopomožni zaklad. Kdor v ta zaklad o priliki prve in druge zbirke ni nič dal, naj sedaj pošlje nekaj več;

3. sporočite mi s par vrsticami, da ste se odzvali in kako ste se odzvali temu pozivu.

Prihodnje zborovanje nameravam sklicati v novembru. Kateri dan? Kaj želite imeti na dnevnem redu? Spomnite se vprašalne skrinjice! Zmenite se! Oglaste se!

Franc Brinar, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer je zborovalo dne 22. avgusta t. l. pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Domači šolski vodja tov. Maurič je presrčno pozdravil navzoče, nakar je tov. predsednik, zahvaljujoč se domačemu učiteljstvu za prijazen sprejem, poudaril stanovsko zavednost učiteljstva te šole in gornjeradgonskega okraja sploh, ki šteje v društvu največ članov. — Nato se je spominjal umrlega tov. Fr. Schneiderja, ki smo ga spremili 12. maja v Ljutomeru k zadnjemu počitku. Težko ga bo pogrešalo naše društvo, zakaj vsekdar je prišel med nas in prinesel v mirko zborovanje življenja. Izgubili smo z njim jako nadarjenega tovariša. Kot izvrsten pevec-baritonist je sodeloval pri vsaki narodni prireditvi in je kaj rad zahajal v družbo narodno zavednih Muropoljcev. Bodi mu lahka zemlja! Slava! Tov. Mauriču čestita k imenovanju za Sv. Peter. Dasi ga bo jurjevska šola težko pogrešala, vendar se moramo veseliti tega imenovanja vsi, ker vemo, da je mož kakor ustvarjen za to mesto. — Tudi tov. Fürstu iskreno čestita k imenovanju za nadučitelja pri Sv. Duhu. —

Za častno darilo tov. Herzu, Otterju in Monscheinu se je nabralo 98 K. Tov. predsednik opozori na dopis v Učit. Tovarišu »Slovensko učiteljstvo za Jugoslovanstvo« od 9. VIII. 1918., št. 17. Proti takim neumestnim napadom bi se moralo energično nastopiti. —

Nato se je razpravljalo o Ganglovem in Fleretovem predlogu glede ustanovitve strokovnega tajništva Zaveze. Na predlog tov. Mauriča se je društvo izreklo za njega ustanovitev, toda le s pogojem, da se učiteljstvo s tem posebe ne obremeni. — Tov. Baukart je poročal o reformi učiteljšč. Poudarjal je zlasti naše načelno stališče, ki odklanja z ozirom na našo zahtevo po enotni preuredbi šolstva vsak delni načrt. Poročevalec smatra prehodno reformo za brezpomembno, dokler ne pride čas za temeljito preureditev šolstva. Razvil se je daljši razgovor o vladnem načrtu in Fleretovih izpreminjevalnih predlogih od točke do točke, ki jim je dodal poročevalec svoje opazke, ozir. predloge. — Delegatom za Zavezino zborovanje sta bila izvoljena tov. Maurič in tovarišica Cihava. — Z zanimanjem smo poslušali nato g. ravnatelja Cvahteta, ki nam je čital mašo v staroslovanskem jeziku, kakor jo je slišal v Baški na otoku Krku. Na željo nam je opisal tudi nekatere ondotne ljudske navade in odnošaje. — Tov. Maurič in Fürst sta nabrala za spomenik tov. Kosiju 282 K 82 h. Na predlog tov. Mauriča se ta denar naloži v hranilnico, ker se za to ceno sedaj ne more kupiti primerne spomenika. —

Kraj in čas prihodnjega zborovanja, se ni natančno določil.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj je imelo v tekočem letu svoje tretje, jako dobro obiskano zborovanje dne 13. junija v Ormožu. Glavna točka dnevnega reda je bilo predavanje lehrerbundovega odposlanca tovariša nadučitelja Franca Mohmscheina. Najprej je govoril o osmem vojnem posojilu in navedel vzroke, zakaj se je štajersko učiteljstvo odločilo iti na delo tudi za to posojilo, ter podal navodila za uspešno propagando. Drugi del njegovega govora je vseboval različne aktualne stanovske zadeve. Sklenile so se v zadevi draginjskih doklad resolucije na ministrskega predsednika, namestnika, deželni odbor in državnega poslanca.

Za 8. avgust t. l. napovedano zborovanje ni bilo sklepčno, ker je bilo skrajno slabo vreme, zato se je preložilo na dan 22. avgusta. Tega dne je društvo ob povoljni udeležbi zborovalo pri Sv. Miklavžu. Kot gosta sta bila navzoča tovariš šolski vodja Avgust Cajnko iz Žusma, ki se je po treh letih vrnil z bojišča, in ravnateljeva soproga gospa Kosijeva iz Središča.

Po presrčnem pozdravu se društveni predsednik tovariš nadučitelj Josip Rajšp spominja meseca julija t. l. umrlega našega častnega člana učitelja Simona Strenkla, ki je bil ustanovitelj in nepretrgoma 44 let član našega društva. Nazadnje je služboval v Središču, v pokolu pa živel v Zibiki na svojem posestvu, kjer je umrl. Blag mu spomin! Tovariša ravnatelj Kosijski, ki je služboval s pokojnikom dolgo vrsto let na isti šoli, smo naprosili, da mu napiše v Učiteljskem Tovarišu posmrtnico.

V zadevi strokovnega tajništva se izreče društvo za Fleretov predlog. Društvo podaljša za nadaljnih deset let dosežanje jamstveno zavarovanje proti nezgodam. Sklene se storiti korake, da dobi učiteljstvo ormoškega okraja svojo lastno aprovizacijo. Društvo predlaga Lehrerbundu, da naj se ta obrne na deželno oblačilnico v Gradcu z željo za izdatnejše upoštevanje in hitreje reševanje učiteljskih prošnji. Za delegata za Zavezino delegacijsko zborovanje v Ljubljani sta izvoljena tovariša Rajšp in Porekar, za namestnika tovariš Rosina. Prihodnje zborovanje bo meseca novembra ali decembra v Ormožu. Tovariš ravnatelj Kosijski čestita v imenu društva nadučiteljema Rajšpu in Šalamunu na odlikovanju z vojnim križcem za civilne zasluge.

Po zborovanju je bil obed v Simoničevi gostilnici, kjer smo bili s postrežbo in cenami tako zadovoljni, da moremo g. Simoniča drugim gostilničarjem postaviti v zgled. In vendar ta obrtnik tudi nima izgube!

Prišel je zadnji del dnevnega reda: pohod v Vrablovčak. Ob vročem popoldnevu, po zmerni strmini skozi sadovnjake in gozde, po travnikih, mimo skrbno obdelanih in rodnihi vinogradov smo prišli po polurnem pohodu k tovarišu, ki ima tukaj na Vrablovčaku vinograd. To posestvo je bilo nekako do leta 1820. lastnina najprej cisterjenzovcev, in ko je bil njihov red razpuščen, pa benediktincev. Prvi so za povzdigo kmetijstva, zlasti vinogradstva mnogo storili. Imeli so v tem pogledu izkušnje: za napravo vinogradov so izbirali najboljše leže. To svedoči tudi ta vinograd, ki daje kapljico, kakršne je treba iskati. Kotlina je to, v katero se solnce upre, tako da se niti čez noč ne ohladi. V vinogradnem posloju vidiš še ostanke kapele, kjer so maševali menihi; tu se nahajajo še njihove spisane mašne knjige. Ostanke oltarjev, svečnike itd. hrani deloma muzej profesorja Ferka v Ptuj, deloma muzej zgodovinskega društva v Mariboru.

Uživajoč gostoljubnost na zgodovinsko znamenitem kraju, smo za kratke urice pozabili bol in gorje vojnega časa. Hvala presrčna na tovariški gostoljubnosti!

Kranjske vesti.

—r— Učitelj z dežele razglaša v ljubljanskih dnevnikih ta-le poziv: Predsedniki vseh združenih učiteljskih organizacij na Kranjskem se pozivljejo, da skličejo za nedeljo dne 22. ali 29. t. m. izredne občne zборе, da se dogovorimo za nadaljno postopanje v slučaju, da se nam 1. oktobra draginjske doklade ne izplačajo. Člani organizacij naj se skličejo na tak kraj, kamor večina učiteljstva iz okraja najlažje pride. Pogovorimo se tudi glede naše aprovizacije. — Učitelj z dežele. Temu »učitelju z dežele« svetujemo, da naj ne ruši disciplin. Ako bo vsakdo hodil po svojih potih in dajal povelja na vse strane, pridemo zopet v one čase, ko je bilo kranjsko učiteljstvo popolnoma disorganizirano, tako da je vsak okraj, da celo učiteljstvo posameznih

Iz naše organizacije. Štajersko.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Okrajna učiteljska društva opozarjamo, naj ne pozabijo pozvati učiteljstva svojih okrajev, da poravna o priliki izplačila voj. draginjskih doklad članarino in prispevke v »Učitelj. voj. pomožni sklad po določenih odstotkih. Vsak tovariš, vsaka tovarišica zavedaj se svoje dolžnosti!

Vodstvo.

Učiteljsko društvo za celjski okraj. Naše učiteljsko društvo je pri letošnjem občenem zboru glasom § 6. svojih pravil določilo letno članarino na 24 K. Zato pa prejema vsak član »Učit. Tovariša« in »Popotnika« brezplačno. Učiteljski pari, oče in hči (sin), sestra in sestra (brat), ki

šol, vsak zase zastopal posebne svoje koristi, da nazadnje sami nismo vedeli, kaj hoče in zahteva skupno kranjsko učiteljsko. Kdo je pooblaščen? »učitelja z dežele«, da po svoji volji in iz svoje moči, ki mu je nihče ni dal, sklicuje shode vsega kranjskega učiteljsva! Ali bi ne bilo bolj prav, da bi se bil »učitelj z dežele« obrnil na »Deželno Slovensko učiteljsko društvo« v Ljubljani in ga pozval, da skliče okrajna učiteljska društva na posvetovanje. Prepričani smo, da bi bila naša deželna organizacija rade volje ustregla izraženi želji, ako bi se ji zdel umesten tak korak. Ali kaj pomislil »učitelj z dežele«, kdo naj izvede sklepe, ki jih bodo morebiti storile okrajne učiteljske organizacije? Povemo mu samo to, da kukavičjih jajec ne bomo več valili!

— Iz ljudskošolske službe. Za stalne učitelje oziroma učiteljice so imenovani: Ana Ažmanova v Postojni, Julija Bantanova v Čatežu, Franciška Božičeva v Šmarjeti, Ivana Čečeva v Podragi, Ivana Cerarjeva v Hrušici, Helena Černetova v Moravčah, Marija Gröbnerjeva v St. Rupertu, Angela Groznikova v Bukovščici, Alojzija Jegličeva v Dražgošah, Marija Jegličeva na dnevnem zavetišču IV. mestne deške ljudske šole v Ljubljani, Albina Jurčeva v Šmihelu pri Hrenovirah, Ivana Kramaričeva v Ajdovcu, Marija Komarjeva v Vrbovem, Alojzija Komljančeva v Škocijanu, Elizabeta Kopitarjeva v Zatičini, Mihaela Kosmačeva v Grahovem, Marija Lavrenčičeva v Lozicah, Albina Levstikova na Vrhniki, Angela Mandeljeva v Babinem polju, Alojzija Novakova v Sostreni, Štefanija Pavličeva v Toplicah pri Zagorju, Katarina Punčuhova v Spodnjem Logatcu, Gizela Sedlakova na Šenturski gori, Melanija Severjeva v Moravčah, Franciška Sušnikova v Iški vasi in Fran Škofic v Bojancih. Za nadučitelje so imenovani: Josip Jarh v Knežaku, Friderik Kovač v Zelenikih, Makso Kovačič v Sv. Križu pri Litiji, Ivan Ravhekar v St. Juriju pri Ljubljani, Rudolf Schiller v Črnomlju in Viktor Sotenšek na Brdu. Premeseni so nadučitelji: Vinko Roblek v St. Vid pri Vipavi, Karel Rostohar v Cerkli na Dolenskem in stalni učitelji oziroma učiteljice: Josip Adolj v Gorenici, Marija Bitenčeva na Srazredno deklško ljudsko šolo pri sv. Jakobu v Ljubljani, Franc Čuk Gornji Logatec, Jospina Javornikova na Jesenice, Leopoldina Kogejeva na Vojško, Leopoldina Kosova v Ledini, Klotilda Kunasova v Trzinu, Rozalija Mejakova v Mokronogu, Regina Okornova v Radeču pri Zidanem mostu, Felicita Poljšakova v Erzeli, Friderik Repovš na I. mestno deško ljudsko šolo v Ljubljani, Edvard Vidic v Reteči pri Škofiji Loki in Jerica Žebre-Zenova na Bloke. Začasno so vpokojene učiteljice: Friderika Hafnerjeva, Franciška Močnik-Trpinčeva, Pavla Marinkova, Jospina Romih-Jermanova in Julija Jakličeva. Stalno sta vpokojena nadučitelja: Fran Ivanc v Kranju in Matija Bartelj v Semiču. Za suplente so imenovane učiteljice: Pavla Trefaltova v Banjaloki, Marija Stegujeva v Vremu, Ana Kodermanova v Novem mestu, Flora Krebeljeva v Vipavi, Karolina Vrholc v Spodnjem Zemunu, Dora Bratovževa v Vipavi in Gabriela Rajerjeva v Spodnji Idriji; za začasne učiteljice so nameščene: Jospina Molik-ova na Blokah, Marija Kunčeva v Rovtuh, Franciška Kavčičeva v Spodnji Idriji in Jospina Ostermanova na deški ljudski šoli v Ribnici; za začasnega učitelja v Vipavi je imenovan Valentin Tomšič.

Splošni vestnik.

Važno za učitelje, ki so služili na zasebnih šolah s pravico javnosti. Tovarišem, ki so služili kedaj na zasebnih ljudskih šolah s pravico javnosti, pa so bili pozneje prevzeti v državno službo, naznanjam, da

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1917 K 66,800.000.—
hipotečnih in občinskih posojil „ 27,000.000.—
rezervnega zaklada „ 2,000.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in restalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5¼% obrestim in proti najmanj 1% oziroma ¾% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno **Kreditno društvo.**

ima akcija iz leta 1911. in 1912 (zahteva vračunanja na zasebnih ljudskih šolah s pravico javnosti doslužene dobe za odmero starostnih doklad) pozitiven uspeh, ker je tržaško namestništvo že vstelo v nekem slučaju službovanje (na podlagi § 62 učiteljske službene pragmatike.) Kdor ima tako službeno dobo, naj se obrne na c. kr. deželno šolsko oblast. Ta uspeh je tem bolj razveseljujoč, ker so leta 1911. in 1912. razni činitelji prav dvomljivo sprejeli našo zahtevo, ko se je obravnavala pragmatika. Kake važnosti je ta pridobitev, se vidi, če pomislimo, da imajo nekateri kolegi na Češkem in v Šleziji po 11 in 19 let službene dobe na zasebnih šolah s pravico javnosti. Sedaj je ta čas veljaven, kakor oni na javnih šolah. Trda je bila kost, a vendar smo jo premagali.

J. Vrsčaj.

Učiteljski aprovizaciji na pomoč! Že davno obljubljene draginjske doklade se bodo baje 1. oktobra vendar enkrat izplačale. Ali kaj pomaga, ko ne bomo mogli dobiti najpotrebnejših živil, ki so deloma omejena na karte, ona pa, ki bi jih lahko dobili iz okolice — so pod strogo zaporo. Zato prosimo merodajne kroge, naj pridejo naši aprovizaciji na pomoč, drugače ne bomo kos svoji nalogi in izstradani gotovo opešamo pri svojem trdopolnem delu, ki se nam z novim šolskim letom še pomnoži! — Na deželi že še učitelji časih kaj dobi od dobrih sosedov, vse drugače je pa v mestu, kjer ni kmetov. Pričakujemo torej izdatne pomoči od vlade in magistrata, kar nam je bilo že tudi obljubljeno. Okrajna glavarstva pa tudi dobe naročila, da podpirajo učiteljske aprovizacije na deželi.

Kurent. Izšla je 3. številka »Kurenta« s sledečo vsebino: Damir Feigel: Soba št. 69. — Manica: Največji blagoslov. — Ferdo Plenič: Pravljice za odrasle. 4. V odseku za ljudski blagor. — Bahun: V aleji. — Jože Plot: Politika gospoda Matevža. — Vstreti vsakomur! Tudi mecen. Pozor na papirnato blago! Izpremenjene vrednote. Napačno razumel. Za naše gospodinjice. Ne-taktnost. — V prilogi: Njegova zadnja želja. Neverni Tomaž. Narobe svet. Pozna jo! Vedno »nobel«. — Listnica uredništva. — Slike Maksim Gaspari: Naši zvonovi. Homatije v Rusiji. — France Podrekar: Sedem kranjskih Švabov, ali »joj tebi Korošec«. — »Durchhalten!« — Arh. Smrekar: Razžaljeni berač. Slovenske titularne žene in neveste Madžarov. Gospod sodarski pomočnik v Jeseni 1918. »Kurent« velja do konca tekočega leta 10 K in se naročuje v upravnistvu »Kurenta« v Ljubljani, Stari trg 19.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega
jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Knjigoveznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča sl. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 31. avgusta 1918 K 113.737-43.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/20. do 1/26. ure popoldne.

Razpis dveh pisateljskih nagrad.

Podpisano vodstvo Zaveze avst. jugoslovanskega učiteljstva razpisuje dve pisateljski nagradi

po 500 K in 300 K

za dva najboljša mladinska spisa, ki izideta v IV. in V. zvezku »Jan Legove knjižnice«. — Eno in drugo pripovedno delo mora biti izvirno, primerno za otroško dobo od 12. do 14. leta ter mora obsegati 5 do 6 tiskanih pol (lahko tudi več.) Snov bodi vzeta iz slovenske zgodovine, par pa ni pogoj, temveč le želja.

Rokopise je poslati do dne 1. septembra 1918. 1. na naslov podpisanega vodstva. Ime pisateljevo mora biti v zaprtem pismu. Geslo na tem pismu in ono na rokopisu se morata enako glasiti.

Rokopise oceni in prizna nagrado Časnikarski in književni odsek Zaveze.

Vodstvo Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva,

v Ljubljani, dne 1. avgusta 1918.

L. Jelenc, predsednik.

V. Rus, tajnik.

Št. 1345/m. š. sv.

Razglas.

Solsko leto 1918/1919 se prične na vseh mestnih ljudskih šolah ljubljanskih

dne 16. septembra 1918

s klicanjem sv. Duha in dne 17. septembra z rednim šolskim poukom.

Vpisavalo se bode v soboto dne 14. septembra in pa v nedeljo 15. septembra 1918 vselej od osmih do dvanaestih do poldne, in sicer:

Za I. in IV. mestno deško šolo v šolskem poslopju I. mestne deške šole v Karlovskega ulici št. 19, za II. mestno deško šolo v šolskem poslopju te šole na Cojzovi cesti št. 3; za III. mestno deško šolo v šolskem poslopju na Erjavčevi cesti št. 21 v drugem nadstropju; za mestno nemško deško šolo v šolskem poslopju na Erjavčevi cesti št. 21 v prvem nadstropju; za mestno slovensko deklško šolo v šolskem poslopju na Sv. Jakoba trgu št. 1, za mestno nemško deklško šolo v šolskem poslopju na Erjavčevi cesti št. 21 pri tleh; za šišensko deško in za šišensko deklško osmerazrednico v šolskem poslopju na Galski cesti št. 242; za mestno trirazrednico na Barju v šolskem poslopju na Karlovske zemlji št. 40.

Otroci, ki ne stanujejo v Ljubljani, se v mestne šole načelno ne sprejemajo.

Vse podrobnosti pojasnjujejo šolska vodstva pri vpisavanju.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani,

dne 2. septembra 1918.

Slovenska Šolska Matica

ima v svoji zalogi razen razprodanih »Letopisov«, I., II. in III. zv. — še vse do zdaj izišle knjige ter oddaja stalnim članom tudi prejšnje celotne letnike za navadno letnino 4 K; posamezne prejšnje knjige (snopiče itd.) dobivajo člani in učiteljskišniki za polovico prodajalne cene. Nečlani pa plačajo za posamezne prejšnje knjige določeno prodajalno ceno, ki je razvidna v »Pedagoškem Letopisu«.

Posebej je izdala in založila Slovenska Šolska Matica:

1. A. Črnivec: Navodilo k I. zvezku »Razčunice za obče ljudske šole«. Cena 1 K.
2. Spominski list za učence in učenke, ki dobe Odpustnico. Cena 20 vin.
3. Kren-Bajželj: Javen telovadni nastop. Cena 60 vin.
4. Trunk-Dimnik: Staršem šolske mladine. Cena 2 vin.

Letnina za Slovensko Šolsko Matico znaša 4 K in se plača meseca januarja vsakega leta.

Velecenj, učiteljstvo opozarjamo na zbirko pesmi, ki so izšle v »Učiteljski tiskarni«. To je lepa Engelbert Ganglova knjiga

„Moje obzorje“,

ki se dobiva po vseh knjigarnah, kakor tudi v »Učiteljski tiskarni«. Cena lično vezani knjigi je 3 K. Po pošti 20 h več.

Naj bi ne bilo učiteljice in ne učitelja, ki bi ne imel v svoji knjižnici te lepe knjige.